

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları
Dergisi
The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and
Education Research

Sayı/ Issue 20 (Mart/ March 2025), s. 223-236
Geliş Tarihi-Received: 17.01.2025
Kabul Tarihi-Accepted: 24.03.2025
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.5281/zenodo.15039325

Âşık Yaşar Reyhanî Türkülerinin Etnopedagojik Bağlamda İncelenmesi

Analysis of Âşık Yaşar Reyhanî Folk Songs in Ethnopedagogical Context

Emirhan GÜLER*

Öz

Zengin bir yapıya sahip olan Türk kültürünün aktarımında türküler büyük bir önem taşımaktadır. Türkülerin yaratıcısı olan Âşıklar da bu kültürün taşıyıcılarından olup geleneği genç kuşaklara aktaran önemli bir halk kültürü unsurudur. Yazılı edebiyatın gelişmediği süreçlerde kültürel öğelerin folklorik halk ürünü olan türkülerle anlatıldığı düşünüldüğünde bu durumun bir eğitim aracı olarak da kullanılabilmesi söylenebilmektedir. Bu bağlamda etnopedagoji kavramı çocuklara ve genç nesillere değerleri öğretmek adına kullanılabilen süreçlerden biridir. Türküler aracılığıyla değerler eğitimi ve kültürel aktarım sağlanmaktadır. Âşık Yaşar Reyhanî türküleri de bu bağlamda önemli bir yere sahiptir. Araştırma kapsamında Âşık Yaşar Reyhanî'nin türkülerini etnopedagojik bağlamda incelenerek bireylerin eğitiminde hangi değerlere yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda bestelenen ve ulaşılabilen 42 Âşık Yaşar Reyhanî türküsü incelenmiş ve doküman analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda Türk kültürünün önemli bir folklorik ögesi olan türkülerin etnopedagojik bağlamda etkili bir eğitim aracı olarak kullanılabilmesi ortaya konmuştur. Türküler etnopedagojik bağlamda kültürün aktarımında ve genç kuşaklara aidiyet biliminin kazandırılmasına katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Âşıklık geleneği, Âşık Yaşar Reyhanî, etnopedagoji, kültürel aktarım.

Abstract

Turkish folk songs, which have a rich structure, play a significant role in the transmission of Turkish culture. The minstrels (âşıks), who are the creators of these folk songs, are key figures in preserving and passing on this culture to future generations. Considering that cultural elements were conveyed through folk products like folk songs in periods when written literature had not yet developed, it can be argued that this form of expression could also serve as an educational tool. In this context, the concept of ethnopedagogy is one of the processes that can be used to teach values to children and young generations. Through folk songs, value education and cultural transmission are provided. The folk songs of Âşık Yaşar Reyhanî hold an important place in this regard. In this study, Âşık Yaşar Reyhanî's folk songs were analyzed in an ethnopedagogical context to determine which values were emphasized in the education of individuals. In line with this, 42 folk songs composed and accessible by Âşık Yaşar Reyhanî were examined and analyzed using document analysis method. As a result, it was revealed that folk songs, which are a significant folkloric element of Turkish culture, can be effectively used as an educational tool in the ethnopedagogical context. Folk songs

* Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzikoloji Bölümü, e-posta: eguler@adiyaman.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2772-5709.

contribute to the transmission of culture in an ethnopedagogical context and help instill a sense of belonging in younger generations.

Keywords: Minstrelsy tradition, Âşık Yaşar Reyhanî, ethnopedagogy, cultural transmission.

Giriş

Türk kültüründe yazılı olmayan kurallar çerçevesinde gelenek-görenek, örf-adet ve birçok öğretinin örtük bir şekilde kuşaktan kuşağa aktarıldığı düşünüldüğünde bu durumun en etkili araçlarından birinin de türküler olduğu söylenebilmektedir. Türküler, geçmişten günümüze etkili bir eğitim aracı niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda genç kuşaklara türküler vasıtasıyla Türk kültürü ve gelenekleri plansız bir şekilde aktarılabilir.

Çocukluktan itibaren maruz kalınan türkü sözlerinde bulunan öğretiler bireylerin ne yapması ya da yapmaması gerektiği konusunda bilgiler vermekte ve bireyleri bu doğrultuda yönlendirebilmektedir. Âşıklar duygu, düşünce, dönemin gelenek, görenek ve yaşam biçimlerini konu alarak yaşadıkları olayları ve durumları türküler aracılığıyla diğer bireylerle paylaşmaktadırlar. Konuyla ilgili olarak Oral (2021, s. 2552) Âşıkların halkın duydu ve düşüncelerini, isteklerini, üzüntülerini, gündelik yaşamlarında karşılaştıkları sorunları ifade etmeye çalışan, türkülerinde insanların hak ve özgürlüklerinden bahsederek sanatsal iletişim yolunu kullanıp, halkı sahip oldukları haklar konusunda bilinçlendirmeye çalışan ve tarihsel süreçler hakkında da bilgiler sunan sanatçılar olduğunu ve bunu görev olarak ele aldıklarını belirtmiştir. Âşık Yaşar Reyhanî de türkülerinde bahsi geçen konuları işlemekte ve toplumun sesi olma niteliği taşımaktadır. Bu durum türkülerin bireyler açısından öğretici bir nitelik taşımasına yol açmaktadır.

Âşık Yaşar Reyhanî'nin türkülerinde de eğitici ve öğretici unsurların varlığı düşünüldüğünde bu durum etnopedagoji kavramıyla bağlantılı olarak düşünülebilmektedir. Etnopedagojik bakış açısıyla bakıldığında kültürel aktarımın ve topluma ait değerlerin türküler aracılığıyla aktarıldığı söylenebilir.

Âşık Yaşar Reyhanî'nin Hayatı ve Müzikal Yaşantısı

Âşık Yaşar Reyhanî, Erzurum'un Pasinler ilçesinin Alvar köyünde 1934 yılında doğmuştur. Babası Recep Bey, İran göçmeni ailenin üyesi olup, annesi Yıldız Hanım ise Alvar köyünden Mail Ağa'nın kızıdır. Yaşar, bu ailenin altı çocuğu arasında üçüncü sırada yer almaktadır (Yılmaz, 2015, s. 977). Âşık Yaşar Reyhanî'nin doğum tarihi ile ilgili Gündüz (2017) şunları söylemektedir: "Âşık Reyhanî henüz dünyaya gelmeden Yaşar isimli bir kardeşi 1932 yılında dünyaya gelir ve bir müddet yaşadıktan sonra vefat eder. Âşık Reyhanî dünyaya geldiğinde ailesi yeni isim koymak ve yeni bir kimlik çıkarmak yerine ölen çocuklarının adını ve kimliğini ona verirler. Bu yüzden Âşık Reyhanî'nin resmi doğum tarihi 1932, gerçek doğum tarihi ise 1934'tür."

Âşık Yaşar Reyhanî'nin sanatsal kimliğinin oluşum süreci incelendiğinde, kullandığı mahlasların da bu süreçte önemli bir rol oynadığı görülmektedir. İlk olarak "Dertli" mahlasını kullanan Reyhanî, daha sonra Bayburtlu Âşık Hicranî tarafından kendisine "Reyhanî" mahlasının verildiği bilinmektedir (Aşır, 2009; Altınkaynak, 2018). Mahlas değişimi, onun sanatsal yolculuğundaki önemli bir dönüm noktasıdır ve bireysel deneyimlerinin sanatına yansımaları anlamada kritik bir ipucu sunmaktadır.

Altınkaynak (2018, s. 320), Reyhanî'nin yaşamına dair şu bilgileri vermektedir: İlk aşkı, rüyasında gördüğü bir kızdır. Kısa bir süre sonra bu kızla evlenmiş, ancak evlilikleri

şiddetli geçimsizlik nedeniyle sona ermiştir. Ayrılık sonrası, kızın ailesi tarafından başka biriyle evlendirilmesi, Reyhanî'nin duygu dünyasında derin izler bırakmış ve bu dönemde "Dertli" mahlasını kullanarak şiirler yazmasına neden olmuştur. Ancak, bu mahlas uzun soluklu olmamış ve Bayburtlu Âşık Hicranî'nin kendisine "Reyhanî" mahlasını vermesiyle birlikte, bu adı benimseyerek ölümüne kadar kullanmıştır.

Bu süreç, Reyhanî'nin âşıklık geleneği içerisindeki kimlik inşasının yalnızca bireysel bir deneyimle sınırlı olmadığını, aynı zamanda dönemin usta-çırak ilişkisi ve kültürel aktarım mekanizmalarıyla şekillendiğini göstermektedir. Mahlas değişimi, onun sanatını ve kimliğini yeniden tanımlamasına imkân tanımış, eserlerindeki tematik çeşitliliğin de habercisi olmuştur. Bu bağlamda, Reyhanî'nin mahlas seçimi, bireysel hayat hikâyesiyle âşıklık geleneğinin etkileşim alanını ortaya koyan önemli bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Reyhanî, âşıklık geleneği içerisinde önemli bir yere sahiptir; bu durum, âşık olma yolundaki üç temel süreci de deneyimlemesinden kaynaklanmaktadır. Kendisi rüya görerek âşık olmuş, yani "badeli" bir âşıktır. Ayrıca Hicranî gibi büyük bir ustanın çıraklığını yaparak usta-çırak ilişkisi içinde yetişmiş ve bu geleneği özümsemiştir. Üçüncü yol olan soyaçekim bağlamında da ailesinde âşıkların bulunması, onun yeteneklerini geliştirmesine zemin hazırlamıştır. Reyhanî, âşıklık geleneğinde tek yönlü bir sanatçı olmamış; şiir söylemenin yanı sıra usta bir hikâye anlatıcısı olarak öne çıkmış, muamma çözme, atışma ve irticalen şiir söyleme gibi alanlarda üstün başarı göstermiştir (Aşır, 2009, s. 14).

Türk halk şiiri ve âşıklık geleneğinin önemli temsilcilerinden biri olan Âşık Yaşar Reyhanî, sanatıyla ulusal ve uluslararası alanda büyük başarılar elde etmiştir. Reyhanî, 26 kez Konya Âşıklar Bayramı'na katılmış, 21 birincilik madalyası kazanmış; 250 kaset, 50 plak, 4 kitap ve 1 film senaryosu üretmiş; ayrıca 100'den fazla festivale katılmıştır. ABD Michigan Üniversitesi tarafından kendisine "Fahri Öğretmen" unvanı verilmesi, sanatının uluslararası düzeyde de takdir edildiğini göstermektedir.

Reyhanî'nin hayatı, sanatı ve şiirleri üzerine yapılan çalışmalardan biri, Erzurum Atatürk Üniversitesi tarafından yayımlanan *Âşık Yaşar Reyhanî: Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler* adlı eserdir. Yard. Doç. Dr. Dilaver Düzgün tarafından hazırlanan bu eser, 316 sayfadan oluşmakta olup, 1997 yılında Fen-Edebiyat Fakültesi'nin 115. yayını olarak üniversitenin basım evinde basılmıştır. Divan tarzında hazırlanan çalışmada 200 şiir, atışmalar, indeks, bibliyografya ve sözlük yer almaktadır (Yardımcı, 2006, s. 60).

Bir Bilim Alanı Olarak Etnopedagoji ve Türkülerdeki Yeri

Genç bir bilim dalı olan etnopedagoji, 20. yüzyılın ikinci yarısında bağımsız bir biçimde ortaya çıkmış olup, bir etnik grubun geçmişten beri süregelen sosyokültürel değişme ve gelişmelerle birlikte eğitim tecrübelerini içermektedir (Aliyeva Çınar, 2022, s. 2). Volkov (1974'dan akt. Çınar, 2018), kurucusu olduğu etnopedagojiyi toplulukların büyümekte olan nesillerini yetiştirmede ve eğitmedeki etnik pedagojiyi araştıran bilim dalı olarak ifade etmekle birlikte başka bir çalışmasında da "etnopedagoji; etnik grupların ampirik bilgilerinin çocukların eğitimi ve yetiştirilmesi; bir halkın, bir etnik grubun veya kavmin, boyun, bir aileni geçmişten beri var olan değerlerin manevî-etik, estetik görünümü; görgünün kontrolü ve değerlendirmesi, etnik grubun içerisindeki görgü motifleri, etnik gruplar arasındaki değerlendirme ve kontrolü ve tabiata karşı tutumlarıyla ilgilenen bir bilim dalı" olarak tanımlamaktadır (Volkov, 2004, s. 56'dan akt. Çınar, 2018).

Kömleksiz vd. (2002, s. 97), etnopedagoji kelimesinin Türkçe kelime karşılığının “kökensele eğitim” olduğunu ve “sözlü halk edebiyatı yapıtlarında, gelenek-göreneklerde, halk kültürünün değişik alanlarında uzun yıllardır korunan eğitim ülkelerini, yaşantılarını araştıran bilim dalı” olarak tanımlanabileceğini belirtmiştir (Akt. Çınar, 2018, s. 87).

Bir toplumun taşıdığı özelliklerin gelecek kuşaklara aktarılması gelenek-göreneklerle ve ortak yaratıcılığın ürünü olan türküler, masallar, bilmece, atasözü, kıssa, şiir, efsane, latife gibi folklor ürünleri ile zenginleşip mümkün olmaktadır (Aliyev, 2002, s. 97’den aktaran Çınar, 2018, s. 87). Çınar’a göre; bahsi geçen folklor ürünleri çocuk yetiştirme kültür kodları ve etnopedagoji malzemeleridir (2018, s. 87). Bu malzemeler mertlik, kahramanlık, vatanseverlik, nezaket, emeğe değer verme, doğruluk, mütevazılık ve daha birçok değer yargısıdır ve millî olan eğitim sistemi bu etnopedagoji malzemelerine sırtını çevirememektedir (Çınar, 2018, s. 87).

Etnopedagoji kavramıyla halkın eğitiminin amaçlanmakta ve bu doğrultuda halk ürünleri olan halk şarkıları, şiirler, atasözleri gibi kültür öğeleri eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Konuyla ilgili olarak Baktigül aldığı etnopedagoji dersinin ardından, “küçüklüğünden beri duyduğu masal, bulmaca, şarkı ve atasözlerinin bizlere yalnızca zevk olsun diye değil, terbiye alınsın diye anlatıldığını ve bu kaynakların eğitimde nasıl kullanılması gerektiğinin farkına vardığını” belirtmektedir (Akt. Alagöz Hamzaj, 2017: 68). Bu bağlamda, çocukluktan itibaren insanın terbiye aracı olarak türkülerin, halk şarkılarının ve şiirlerin kullanılması kaçınılmazdır ve bu süreçte öğrenmenin kendiliğinden gerçekleştiği görülmektedir.

İnformal olarak bahsedilen eğitim sisteminde öğrenme resmi olmayan bir şekilde gerçekleşmektedir. Bu bağlamda bu öğrenme şekli okullarda gerçekleşmemekte ve bir program dahilinde ilerlememektedir. Türk kültüründe geleneklerin gelecek kuşaklara aktarılmasında da bu yöntem kullanılabilir. Bireyler bilinçsiz bir şekilde birbirinden görerek, duyarak ve maruz kalarak öğrenmelerini gerçekleştirmektedirler.

Çınar (2022), konuyla ilgili olarak etnopedagojinin çocuk eğitimi ve eğitim geleneklerini incelemekte olup, toplumların okul yokken de şu an ki gibi zorunluysen de çocuklarını kendi kültür kalıbına göre yetiştirmeye çalıştıklarını, toplumların binlerce yıllık eğitim birikimleri ve deneyimleri bulunduğunu ve bu birikimlerini kullanmak için etnopedagoji bilimini kullanmanın gerekliliğini belirtmektedir.

Aliyeva Çınar (2022, s. 1), toplumların çocuk yetiştirmede kendine özgü eğitim modeli bulunduğunu, çocukların aile ve yakın çevrede eğitildiğini ve bu eğitimin yerel, informal bir nitelik taşıdığını asıl eğitim kurumunun aile olduğu düşünüldüğünde ailede yapılan bu eğitimin etnopedagojik bir nitelik taşıdığını vurgulamaktadır.

Türk kültüründe oluşumundan bugüne değin etnopedagojinin kullanılması, Türk kültürünün gelecek kuşaklara aktarılmasında şarkıların, türkülerin, şiirlerin, ninnilerin, atasözlerinin, saymacaların ve daha birçok halk ürününün kullanılması, gelecek kuşaklara bu halk ürünleri vasıtasıyla değerlerin ve kültürel öğelerin aktarılması mümkündür. Konuyla ilişki olarak Uçan (1994, s. 25), “çocukların, müzik yoluyla, kendi kültürlerini tanımaları, öğrenmeleri ve geliştirmeleri; başka kültürleri tanımaları ve öğrenmeleri; bu yolla Türk kültür hayatına katkıda bulunmalarını sağlayan müziğin kültürel işlevlerinin” olduğunu vurgulamaktadır (Akt. Yıldız, 2019, s. 10). Bu bağlamda kültürel aktarım

ögelerinden müziğin çocukların eğitiminde etnopedagojik bağlamda kullanıldığı söylenebilmektedir.

Etnopedagoji ve Âşık Yaşar Reyhanî eserleri düşünüldüğünde türküler, kültürel ögelerin aktarımında ve geleneğin sürdürülmesinde önemli görünmekle birlikte toplumumuza ait olan kültür ögelerinin öğretiminde önemli bir rol oynamaktadır. Türk kültürüne ait olan kodların gelecek kuşaklara informal bir biçimde aktarılmasında Âşık Yaşar Reyhanî eserleri de etkili bir eğitim aracı görevi taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı, Önemi ve Problem Cümlesi

Âşık Yaşar Reyhanî'ye ait türkülerin, kültürel aktarım ve toplumsal belleğin inşası açısından önemli bir eğitim aracı işlevi gördüğü düşünülmektedir. Türk halk edebiyatı ve müziğinin önemli bir temsilcisi olan Âşık Yaşar Reyhanî'nin eserleri hem bireylerin eğitimine katkı sağlamakta hem de kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasında rol oynamaktadır. Bu çalışmada, Âşık Yaşar Reyhanî'nin türkülerini etnopedagojik bir bağlamda ele alınarak incelenmiş; bu eserlerde bireylerin eğitimi açısından hangi kültürel ve ahlaki değerlerin ön plana çıktığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yapılan literatür taraması sonucunda, etnopedagoji ile türkülerin ilişkisini ele alan çalışmaların sınırlı olduğu (Yıldız ve Aksel, 2024; Taşpınar, 2023) tespit edilmiştir. Bu durum, konunun bilimsel araştırmalar açısından yeterince ele alınmadığını ve önemli bir boşluk oluşturduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, Âşık Yaşar Reyhanî'nin türkülerini bir eğitim aracı olarak değerlendirilmiş ve bu eserlerde yer alan kültürel unsurların etnopedagojik bir perspektiften incelenmesi araştırmanın temel amacı olarak belirlenmiştir. Araştırmanın, Âşık Yaşar Reyhanî'nin türkülerini bağlamında etnopedagoji alanına katkı sunması ve literatürdeki bu eksikliği gidermeye yönelik bir adım teşkil etmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada temel problem cümlesi olarak, "Âşık Yaşar Reyhanî türkülerinde yer alan etnopedagojik unsurlar nelerdir?" sorusu belirlenmiştir. Bu problem çerçevesinde, türkülerin içerdiği eğitimsel ve kültürel değerlerin tespit edilmesi, bu değerlerin bireylerin eğitimine ve toplumsal belleğe olan katkılarının ortaya konulması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, araştırmanın sonuçlarının etnopedagoji ve halk müziği literatürüne özgün bir katkı sunacağı öngörülmektedir.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında doküman incelemesi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi, araştırma konusu olan olgu ve olaylara ilişkin bilgi içeren yazılı materyallerin sistematik ve ayrıntılı bir şekilde analiz edilmesini içermektedir. Bu yöntem, araştırma soruları doğrultusunda gerekli verilerin toplanmasına ve bu verilerin yapılandırılmış bir biçimde analiz edilerek yorumlanmasına olanak tanımaktadır. Yıldırım ve Şimşek (2013), doküman incelemesini, "araştırılması hedeflenen olgu ve olaylara ilişkin bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan bir teknik" olarak tanımlamaktadır.

Evren Örneklem

Araştırmanın evrenini, Âşık Yaşar Reyhanî'nin eserleri oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise, ulaşılabilen ve bestelenmiş 42 türküyü kapsamaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında veriler, doküman incelemesi ve literatür taraması yöntemleri kullanılarak toplanmıştır. Çalışma, Âşık Yaşar Reyhanî'nin ses kaydına ulaşılabilen toplam 42 eserini kapsamaktadır. Bu eserler, makam yapıları, tematik içerikleri ve etnopedagojik unsurları açısından detaylı bir şekilde incelenmiştir. İnceleme sürecinde, türkülerin içerdiği kültürel ve eğitsel öğeler sistematik olarak analiz edilerek, bu unsurların bireylerin eğitimine ve toplumsal hafızaya katkıları değerlendirilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde Âşık Yaşar Reyhanî eserlerinin makamsal analizi ve tema analizine yer verilmiştir. Tema analizi bağlamında türkü sözleri incelenerek etnopedagojik olarak hangi değerlerin kültürel aktarım yoluyla nesilden nesile aktarıldığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 1. Âşık Yaşar Reyhanî Türkülerinin analizi.

No	Eserin Adı	Türü	Makam Dizisi	Teması	Etnopedagojik Öğeler
1	Kimse Bu Dünyaya Benim Demesin	Uzun Hava	Uşşak	Aşk Ölüm	Ahlaki değerler Sevgi bağı
2	Gözüm Yummuş Gafletinen Giderken	Uzun Hava	Hüseyni	Ölüm (2)	Ahlaki değerler (3)
3	Ey Rüzigar Gidersen Canana Söyle Beni	Uzun Hava	Saba	Aşk (2)	Sevgi bağı (2) Saygı
4	Arzumun Peşinde Pervane Oldum	Uzun Hava	Hüzzam	Aşk (3) Ayrılık (2)	Sevgi bağı (3) Sabır Topluma uyum
5	Al Bu Haberimi Esen Rüzagara	Uzun Hava	Hüseyni	Din	Dini Değerler
6	Bir Muhannet Yara Gönül Bağladım	Uzun Hava	Hicaz	Aşk (4)	Sevgi bağı (4) Ahlaki değerler (4)
7	Gel Yarım Yeter Bekledim	Uzun Hava	Uşşak	Aşk (5) Gurbet (2)	Sevgi bağı (5) Sabır (2) Bağlılık
8	Âşık Mahsuniye Nasihatım Var	Uzun Hava	Uşşak	Nasihat	Dini değerler (2)
9	Bahar Gelsin Şu Dağlara Gidelim	Uzun Hava	Uşşak	Doğa Aşk (6)	Doğa sevgisi Hayvan sevgisi Sevgi bağı (6)
10	Erzurumlu Gelin Düştü Aklıma	Uzun Hava	Uşşak	Aşk (7)	Sabır (3) Cinsiyet rolleri
11	Öğretmenim Sana Kurban Olayım	Kırık Hava	Uşşak	Nasihat (2) Din (2) Milliyetçilik	Milli değerler Dini değerler (3) Ahlaki değerler (5)
12	Bir Keçe, Bir Kaval, Bir Garip Çoban	Uzun Hava	Uşşak	Doğa (2) Memleket Sevgisi	Doğa Sevgisi (2) Memleket sevgisi Sabır (4)
13	Aşığa Oy Demek Yakışmaz Mi	Uzun Hava	Hüseyni	Doğa (3) Nasihat (3)	Doğa sevgisi (3)
14	Ulan Dünya Adaletin Yok Mudur	Uzun Hava	Uşşak	İsyan	Ahlaki Değerler (6)
15	Öz Canımdan Çok Sevdiğim Erzurum	Uzun Hava	Hüseyni	Memleket Sevgisi (2)	Ahlaki değerler (7) Memeleket sevgisi

				Göç Gurbet (3) İsyen (2)	(2) Sabır (5)
16	Şu Kahpe Zamanın Yersiz Akisi	Uzun Hava	Hüseyini	İsyen (3)	Ahlaki değerler (8)
17	Demedim Mi Gönül Kalkıp Yürüme	Uzun Hava	Hüseyini	Aşk (8)	Sevgi bağı (7)
18	Ak Günleri Vadettiler Boş Çıktı	Uzun Hava	Uşşak	İsyen (4)	Sabır (6)
19	Dadaş Büyük Kardeş Demek	Kırık Hava	Karçiğar	Memleket Sevgisi (3) Vatan Sevgisi Ahlaki Öğreti	Memleket sevgisi (3) Ahlaki değerler (9) Dadaş kimliği
20	Çarşambayı Perşembeyi Unuttum	Uzun Hava	Hüseyini	Aşk (9) Gurbet (4) Ayrılık (3)	Sevgi bağı (8) Bağlılık (2)
21	Dedim Bulbul Ne Ötersin	Kırık Hava	Uşşak	Aşk (10) Ayrılık (4)	Sevgi bağı (9) Bağlılık (3)
22	Yattım Gurbet Elde Gam Yastığına	Uzun Hava	Uşşak	Gurbet (5) Ayrılık (5)	Sabır (7)
23	Aşılmıyor Umut Dağı	Uzun Hava	Uşşak	İsyen (5) Gurbet (6)	Ahlaki değerler (10) Sabır (8)
24	Daha Ondört Yaşındaydım	Kırık Hava	Uşşak	Aşk (11)	Sevgi bağı (10)
25	Sevdiğim Dinle Beni	Kırık Hava	Uşşak	Ölüm (3) Ayrılık (6)	Ahlaki değerler (11)
26	Bir Söz Var Halkımız İleri Gitmek	Kırık Hava	Buselik	Siyasi içerik Ahlaki Öğreti (2)	Ahlaki değerler (12)
27	Seni Ben Doğurdum Mesulü Benim	Uzun Hava	Uşşak	Siyasi İçerik (2) İsyen (6) Ahlaki Öğreti (3)	Ahlaki değerler (13) Sabır (9)
28	Memleketi İşgal Etti Haksızlık	Uzun Hava	Uşşak	Ahlaki Öğreti (4) İsyen (7) Vatan Sevgisi (2)	Milli değerler Ahlaki değerler (14)
29	Arzular İnsanlık Uğrunda Gerek	Kırık Hava	Uşşak	Vatan Sevgisi (3) İsyen (8)	Milli değerler (2) Ahlaki değerler (15) Sabır (10)
30	Bu Geliş Altay'lar Oğuz Soyundan	Kırık Hava	Rast	Milliyetçilik (2)	Milli değerler (3)
31	Kaydan Kayaya Sekme	Kırık Hava	Uşşak	Ayrılık (7) Doğa (4)	Doğa sevgisi (4) Ahlaki değerler (16)
32	Bizim Yaylaların Cennet Zamanı	Uzun Hava	Hüseyini	Doğa (5) Memleket Sevgisi (4) Gurbet (7) Ayrılık (8)	Doğa sevgisi (5) Memleket sevgisi (4) Zamanın değeri
33	Bilmem Ne Vereyim Ben Bu Gönlüme	Uzun Hava	Uşşak	Aşk (12)	Sevgi bağı (10) Zamanın değeri (2)
34	Bir Abdullah Vardı Öldü Dediler	Kırık Hava	Uşşak	Ölüm (4) Ahlaki Öğreti (5)	Ahlaki değerler (18) Sabır (11)
35	Of Of Her Nereye Gittimse Nasıl Ettimse	Kırık Hava	Uşşak	İsyen (10) Ahlaki Öğreti (6)	Ahlaki değerler (19)
36	Adına Türk Diyorlar	Kırık Hava	Hüseyini	Siyasi İçerik (4)	Milli değerler (5) Ahlaki değerler (20)

					Dini değerler (4)
37	Ulan Sen Dünyaya Geldin	Uzun Hava	Uşşak	İsyan (11)	Sabır (12)
38	Ah Efendim Aşka Düşen Mecnun'dur	Kırık Hava	Uşşak	Aşk (13)	Sevgi bağı (12)
39	Sen Dağların Yüksekini Kıskanma	Kırık Hava	Uşşak	Ahlaki Öğreti (7) Nasihat (4)	Ahlaki değerler (21)
40	Âşıklara Deli Diye Gülerler, Anam Gülerler	Kırık Hava	Muhayyer	Aşk (14) İsyan (12)	Sevgi bağı (13) Ahlaki değerler (22)
41	Taze Tavuk Eti Pirinç Pilavı	Kırık Hava	Hüseyni	İsyan (13)	Ahlaki değerler (23)
42	Her Sabah Erkenden Durmaz Ötersin	Uzun Hava	Muhayyer	Aşk (15)	Sevgi bağı (14)

Araştırma kapsamında tablo 1'de yer alan Âşık Yaşar Reyhanî'nin eserleri incelendiğinde, toplamda 26 eserin "Uzun Hava" formunda, 16 eserin ise "Kırık Hava" formunda olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, incelenen eserlerin %62'sinin "Uzun Hava" formuna, %38'inin ise "Kırık Hava" formuna ait olduğunu göstermektedir. Bu dağılım, Âşık Yaşar Reyhanî'nin eserlerinde "Uzun Hava" formunun baskın bir şekilde kullanıldığını ortaya koymaktadır. Ayrıca Âşık Yaşar Reyhanî'nin eserlerinde yer alan makam dizileri incelendiğinde, en yaygın makam dizisinin "Uşşak Makam Dizisi" olduğu görülmektedir; toplamda 26 eser ile %57.14 oranında kullanılmıştır. İkinci sırada yer alan "Hüseyni Makam Dizisi" ise 11 eser ile %23.81 oranında tercih edilmiştir. Muhayyer Makam Dizisi" 2 eser ile %4.76 oranında yer alırken, diğer makam dizileri daha az kullanılmıştır. Saba, Hüzzam, Hicaz, Karciğar, Buselik ve Rast makam dizileri ise her biri 1 eser ile %2.38 oranında yer almaktadır.

Âşık Yaşar Reyhanî'nin türkülerinin tematik açıdan dağılımı incelendiğinde, en fazla tercih edilen tema aşk olup, 15 eser ile toplamda %17.65 oranında yer almaktadır. Bunu sırasıyla gurbet (7 eser, %8.24), ayrılık (8 eser, %9.41) ve isyan (13 eser, %15.29) temaları izlemektedir. Diğer temalar ise şu şekilde dağılmaktadır: ölüm (4 eser, %4.71), din (2 eser, %2.35), nasihat (4 eser, %4.71), doğa (5 eser, %5.88), milliyetçilik (2 eser, %2.35), memleket sevgisi (4 eser, %4.71), göç (1 eser, %1.18), vatan sevgisi (3 eser, %3.53), ahlaki öğreti (7 eser, %8.24), ve siyasi içerik (4 eser, %4.71).

Etnopedagojik değerler açısından yapılan analizde ise, ahlaki değerler (adalet, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, merhamet, saygı vb.) en fazla yer bulan değer grubudur ve 23 eser ile toplamda %27.06 oranını oluşturmuştur. Diğer önemli etnopedagojik değerler ise şu şekilde sıralanmıştır: sevgi bağı (14 eser, %16.47), sabır (12 eser, %14.12), dini değerler (4 eser, %4.71), bağlılık (3 eser, %3.53), milli değerler (5 eser, %5.88), doğa sevgisi (5 eser, %5.88), hayvan sevgisi (1 eser, %1.18), cinsiyet rolleri (1 eser, %1.18), memleket sevgisi (4 eser, %4.71), Dadaş kimliği (1 eser, %1.18) ve zamanın değeri (2 eser, %2.35).

Araştırma kapsamında analizi yapılan Âşık Yaşar Reyhanî türkülerinden biri olan "Gözüm Yummuş Gafletinen Giderken" adlı türkünün sözleri şu şekildedir:

"Gözüm yummuş gafletinen giderken,
Dediler ki tebdil görmüş kara yer.
Dünya varlığını hayal ederken,
İki taş bir mezar örmüş kara yer.

Sanma bu dünyanın bir vefası var,
Aldatır oynatır eder ihtiyar,

Ağayla hızmekâr yan yana yatar,
Ne asıl ne nesil sormuş kara yer.

Reyhanî farkı ne az ile çoğun,
İkisi bir olur var ile yoğun,
Mezar bir tarladır insanlar tohum,
Her gün dane dane sürmüş kara yer.”

Yukarıda sözleri bulunan türkü incelendiğinde, “Gözüm yummuş gafletinen giderken” ifadesi ile dünya hayatına kendini kaptırmış olduğunu ve gözünün bir şey görmediğini vurgulamaktadır. “Dünya varlığını hayal ederken, İki taş bir mezar örmüş kara yer” ifadesinde de dünya varlığının geçici olduğu ve ölümün varlığını hatırlatmaya çalışmaktadır. Ayrıca “Sanma bu dünyanın bir vefası var, Aldatır oynatır eder ihtiyar” ifadesiyle de dünyanın maddi ve geçici süreçlerine aldanmamak gerektiği konusunda nasihatte bulunduğu görülmektedir. Bu durum Türk kültüründe ve geleneğinde sıkça kullanılan öğretilerdendir. Bu bağlamda türkü sözlerinin çocuklar ve gençler için eğitim aracı olarak kullanılabilmesi ve Türk kültüründeki manevi yoğunluğun gelecek kuşaklara türkülerle aktarım sağladığı söylenebilir.

Araştırma kapsamında analizi yapılan diğer bir türkü de “Erzurumlu Gelin Düştü Aklıma” adlı türküdür. Âşık Yaşar Reyhanî türküsunün sözleri şu şekildedir:

“Erzurumlu gelin düştü aklıma
Çıkıp yollarıma bakanım ah ah
Gözü sürme bilmez elleri kına
Üstünde şimşekler çakanım ah ah
Ah Anadolu’m ah ah ah bizim eller ah ah

Pınardan gelirken ayağı kayar
Pırtılıp düşünce kaderden sayar
İplik düğleyerek günleri sayar
Direklere çivi çakanım ah ah

Sabah olur yarım ekmek götürür
Gün öğle olmadan yiyer bitirir
Yavrusunu taş dibine yatırır
Yalınayak bostan ekenim ah ah
Ah Anadolu’m ah ah ah bizim eller ah
Ah garip yurdum ah

Yıkık avlusuna hasır sererek
Körpe yavrusuna göğüs gererek
Gündüzleri rüzgarlardan sorarak
Gece yıldızlara bakanım ah ah

Dağı bilir bağı bilmez sevdiğim
Ağlamayı bilir gülmez sevdiğim
Esans kolanyayı sürmez sevdiğim
Üzerinde tezek kokanım ah ah
Ah garip eller ah ah bizim eller ah

Tarak aldım saçın örmeyi bilmez
Sürme aldım göze sürmeyi bilmez
Çalar saat aldım kurmayı bilmez
Horozun sesiyle galhanım ah ah

Hele bu dert Reyhanî'yi yer bititir
Ya bugün ya yarın alır götürür
Belki şimdi tandır yakmış oturur
Dumanı bacadan çıkanım ah ah
Ah garip eller ah ah ah öksüz yurdum ah
Ah bizim eller ah"

Türkü sözleri incelendiğinde "Erzurumlu gelin düştü aklıma Çıkıp yollarıma bakanım ah ah Gözü sürme bilmez elleri kına Üstünde şimşekler çankanım ah ah Ah Anadolu'm ah ah ah bizim eller ah ah" ifadelerinde Erzurumlu geline olan sevgi ve Erzurum kadınlarının özelliklerinden bahsedilmektedir. Kadınların yol gözlediği, sabırla beklediği, makyaj yapmadığı gibi konulara değinmiş ve sevdiğine olan özlemini belirtmiştir. "Sabah olur yarım ekmek götürür Gün öğle olmadan yiyer bitirir Yavrusunu taş dibine yatırır Yalınayak bostan ekenim ah ah Ah Anadolu'm ah ah ah bizim eller ah Ah garip yurdum ah" sözlerinde Erzurumlu kadınların fedakâr oluşundan bahsedilmektedir. "Tarak aldım saçın örmeyi bilmez Sürme aldım göze sürmeyi bilmez Çalar saat aldım kurmayı bilmez Horozun sesiyle galhanım ah ah" sözleri ile Erzurumlu kadının doğallığından bahsedilmektedir. Bu durum cinsiyet rolleri bağlamında değerlendirilmesi ve türküler aracılığıyla kadın rolünün kodlanmasına yol açabilir. İnfomal bir şekilde türküler aracılığıyla kadının rolü gelecek kuşaklara aktarılmakta ve bir eğitim aracı olma niteliği taşımaktadır. Ayrıca türkü sözlerinde kadının sabırlı olduğu da dikkat çekmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen diğer bir Âşık Yaşar Reyhanî türküsü de "Öz Canımdan Çok Sevdiğim Erzurum" adlı türküdür. Sözleri şu şekildedir:

"Öz canımdan çok sevdiğim Erzurum
Çaresiz dişimi sıktım gidirem
Gafillerden darbe yedi gururum
Kaderimi boyun büktüm gidirem vah gidirem
Ağlayarak çıktım ben de gidirem of of

Salam olsun ecdat ile ebaya
Abdurrahman Gazi Habib babaya
Tuz ektiler çalıştığım çabaya
Emeğimi suya döktüm gidirem

Sırtıma verdiler sitem yükünü
Yel devirsin sebeperin kökünü
Elli yıldır beklediğim ekini
Harmana dökmeden yaktım gidirem

Kırılmış sazımı astım tavana
Çevirdim yönümü döndüm divana
Gurbet kelepçedir yurdu sevne
Bilerek koluma taktım giderim

Palandökenlerin sisli duma
Engininde bulamadım gümanı
Ezenlar okundu seher zamanı
Üç kez geri döndüm baktım gidirem

Benim canım feda idi bin cana
Bin can az derlerse iki bin cana
Kırk sene gözyaşımı fincana
Kattım karasu'ya aktım giderim

Alnımız apaçık yüzüm karasız
Buna rağmen koyladılar yarasız
Tambura köyünden emrah çaresiz
Ben de Erzurum'dan çektim giderim
Genciken ömrümü yıktım gidirem
Üç kez geri döndüm baktım gidirem

Reyhanî'yem derdim gamım dinmedi
İftira darbesi cana sinmedi
Zeynel horasan'a gitti dönmedi
Bu da benim kara bahtım gidirem
Vah gidirem ağam gidirem"

Türkü sözleri incelendiğinde "Öz canımdan çok sevdiğim Erzurum Çaresiz dışımı sıktım gidirem Gafillerden darbe yedi gururum Kaderimi boyun büktüm gidirem vah gidirem Ağlayarak çıktım ben de gidirem of of" ifadesiyle bir adaletsizliğe uğradığı ve bu nedenle çok sevdiği memleketinden ayrılmak zorunda kaldığı belirtilmektedir. Memleketinden ayrılmak gibi bir zorunlulukla karşılaşan Reyhanî bu durumlarda sabırlı davranılması gerektiğini vurgulamaktadır. Buradan ahlaki bir öğreti çıkarılması gerektiği ve etnopedagojik bağlamda genç nesillere başına geleni kabullenip sabırlı olunması gerektiği nasihatini vermektedir. Bu durum Türk kültür ve geleneğinde de yer edinmektedir. Bu bağlamda kuşaktan kuşağa aktarımda Âşık Yaşar Reyhanî türkülerinin eğitim içeriğinin bulunduğu da düşünülebilir.

Araştırma kapsamında analizi yapılan Âşık Yaşar Reyhanî türkülerinden biri olan "Dadaş Büyük Kardeş Demek" adlı türkünün sözleri şu şekildedir:

"Dadaş büyük kardeş demek
İşte dadaş bu demektir
Gururludur gayet dik baş
işte dadaş bu demektir

Dadaş gayet tatlı dilli
Edepli erkanlı yollu
Bakışı sert göğsü kıllı
işte dadaş bu demektir

Rüzgardır dadaşın hızı
Dadaş doğunun yıldızı

Selçuk Türklerinden özü
işte dadaş bu demektir

Moskof sınırları aştı
Ona dur diyen dadaştı
Ninesi bile savaştı
işte dadaş bu demektir

Dokunmasan dadaş kızmaz
Dadaş ahlakını bozmaz
Bir coşar dünyaya sığmaz
işte dadaş bu demektir

Reyhanîyim gözyaşımız
Kılıç taksın dadaşımız
Yaratandır yoldaşımız
işte dadaş bu demektir.”

Etnopedagojik bağlamda türkü incelendiğinde, “Dadaş büyük kardeş demek işte dadaş bu demektir Gururludur gayet dik baş işte dadaş bu demektir” ifadesi ile dadaş kelimesinin açıklaması yapılarak dadaş kimliğine ait özelliklerin ortaya konmaya çalışıldığı görülmektedir. Dadaş olan kişinin gururlu, kahraman, edepli, merhametli ve dürüstlük gibi ahlaki özelliklere sahip olduğu türküde vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda türkü sözleri ile gelecek kuşaklara dadaş kavramı anlatılıp farkındalık yaratılmaya çalışılmaktadır. Türkülere eğitim aracı olarak bakıldığında dadaş kimliğinin inşasında önemli bir etkisinin olduğu düşünülmektedir. Böylece etnopedagojik bağlamda kimlik oluşumunda informal bir biçimde kültür ögesinin aktarımı gerçekleşmekte ve Erzurumlu bir gencin dadaş kimliğini benimsemesi açısından cesaretlendirildiği görülmektedir.

Araştırma kapsamında analizi yapılan Âşık Yaşar Reyhanî türkülerinden biri olan “Bu Geliş Altay’lar Oğuz Soyundan” adlı türkünün sözleri şu şekildedir:

“Bu geliş Altay’lar Oğuz soyundan
Bu geliş Türklüğün iptidasıdır
Bu geliş insanlığın kendi soyundan
Bu geliş bir evlik hülasasıdır
Bu geliş bir evlik hülasasıdır
Bu geliş insanlığın iptidasıdır

Bu geliş İstanbul’un Mehmet Han’ıdır
Bu geliş Yavuz’un Çaldıran’ıdır
Bu geliş Malazgirt Alparslan’ıdır
Bu geliş Türklüğün öz bendesidir
Bu geliş Türklüğün öz bendesidir
Bu geliş Türklüğün kendi sesidir

Bu geliş ne Çin’dir ne de Rusya’dır
Bu geliş ne Alman ne Amerika’dır
Bu geliş özgürce tek bir Dünya’dır
Bu geliş Tanrı’nın tek bir sesidir
Bu geliş Tanrı’nın tek bir sesidir
Bu geliş Türklüğün kendi sesidir

Bu geliş Resul-u Ekber yolundan

Bu geliş Yunus'un ince dilinden
 Bu geliş Mehmet Akif kendi elinden
 Bu geliş İstiklal ifadesidir
 Bu geliş Türklüğün kendi sesidir
 Bu geliş Türklüğün öz bendesidir

Bu geliş titretir cümle cihanı
 Bu geliş sallıyor ta asumanı
 Bu geliş bir Âşık amma Reyhanî
 Bu geliş bir telin inlemesidir
 Bu geliş bir Âşık amma Reyhanî
 Bu geliş bir Âşık ifadesidir
 Bu geliş Türklüğün kendi sesidir hey
 Kendi sesidir."

Araştırma kapsamında incelenen türkü sözlerinde Âşık Yaşar Reyhanî'nin milli değerlere vurgu yaptığı ve Türk kültürünü yüceltmek adına tarihsel süreçten bilgiler verdiği görülmektedir. Böylece bir Türk gencinin Türklük bilincinin oluşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca etnopedagojik bağlamda kimlik oluşumunun gerçekleşmesi açısından türkülerin yadsınamaz derecede öneminin olduğu söylenebilir. Türküler genç kuşaklara milli birlik-beraberlik gibi konuları ve bu değerleri öğretmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada Türk kültürünün önemli bir folklorik ögesi olan türkülerin etnopedagojik bağlamda etkili bir eğitim aracı olarak kullanılabilmesi ortaya konmuştur. Türk kültürü, gelenek-görenekler ve örf-adetler türküler gibi geleneksel eğitim kolları ile rahatlıkla aktarılmakta ve genç kuşaklarda aidiyet ve kültürel bilinci geliştirmektedir.

Âşıklık geleneği bağlamında Âşık Yaşar Reyhanî döneminin güncel olaylarını, kültürel olguları, toplumun duygu düşüncelerini, halkın yaşadıklarını dile getiren ve böylece kültürel değerleri koruma görevi üstlenen kişilerdir. Bu gelenek doğrultusunda Âşık Yaşar Reyhanî türkülerini de geleneği sürdürme ve koruma konusunda önemli bir rol oynamaktadır.

Âşık Yaşar Reyhanî türkülerinde özellikle ahlaki değerlerin (adalet, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, merhamet, saygı vb.) öğretilmesi ve sevgi bağı sıklıkla yer almaktadır. Bu konularda yer alan değerlerin dinleyiciye kazandırılması Türk kültürünün okul dışı bir deneyimle nesilden nesile aktarılmasına da yol açmaktadır. Bireylerin kimlik oluşumunda etkili olan türküler, sözleri ile bireylerin nasıl davranmaları gerektiğine dair bilgiler içermektedir. Ayrıca incelenen türkü içeriklerinde sıklıkla sevgiden, hoşgörüden, milli ve dini değerlerden, saygıdan, memleket sevgisinden, doğa ve hayvan sevgisinden, adalet, doğruluk ve dürüstlük gibi ahlaki değerlerden sıklıkla bahsedilmektedir. Bu durum aslında Türk toplumuna ait bir gencin nasıl bir birey olması gerektiğini ortaya koymakta ve bu doğrultuda yönlendirmektedir.

Araştırmada toplumun yapılandırılmamış bir şekilde değerler eğitimine dahil olabilmesinin yollarından olan türkülerin diğer araştırmacılar tarafından da etnopedagojik bağlamda değerlendirilmesi ve konuyla ilgili olarak farkındalık oluşturulması, Ayrıca Âşık Yaşar Reyhanî'nin eserlerinde yer alan temalar ve etnopedagojik değerler, halk eğitimi ve toplumsal farkındalık yaratma amacıyla

kullanılabilir. Özellikle ahlaki değerler ve toplumsal normlar üzerine odaklanan türküler, okullarda veya toplumsal eğitim programlarında eğitim materyali olarak değerlendirilebilir.

Âşık Yaşar Reyhanî'nin eserlerinde yoğun olarak yer alan ahlaki ve toplumsal değerler, toplumsal yaşamda daha geniş bir şekilde yer bulabilir. Bu tür türkülerin halk eğitim programları, seminerler veya kültürel projeler aracılığıyla toplumun farklı kesimlerine ulaştırılması, toplumsal değerlerin pekiştirilmesine katkı sağlayabilir önerilerinde bulunulabilir.

Kaynakça

- Alagöz Hamzaj, Y. (2017). *Öğretmen eğitimi programlarındaki etnopedagojik öğelerin incelenmesi: Kırgızistan örneği*. [Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir: Anadolu Üniv.
- Aliyeva Çınar, M. (2022). Ahıska Türklerinde söylenen "ağır ağır ev süpürdüm" türküsünün etnopedagoji bakımından değerlendirilmesi. 4. *Uluslararası Kültür Sanat ve Edebiyat Kongresi*, 1-3 Nisan, Bakü, Azerbaycan.
- Altınkaynak, E. (2018). Erzurumlu Âşık Yaşar Reyhanî'yi anlamak. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 40, 318-327.
- Aşır, A. (2009). *Âşık Yaşar Reyhanî-hayati ve sosyal konulu şiirlerinin incelemesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi.
- Çınar, İ. (2018). Atabek yurdu etnopedagojisi: Ahıska örneği. *Turkish Studies*, 13(4), 363-386.
- Çınar, İ. (2018). Mankurtlaştırma ve etnopedagoji kavramlarına aytmatov gibi bakmak. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(13), 80-99.
- Çınar, İ. (2022). *Etnopedagoji Atabek yurdu*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gündüz, M. (2017). Reyhanî: Dertli âşık. *Turkbilim International Journal of Social Science*, 1, 1-9.
- Kömleksiz, M. - vd. (2002). *Açıklamalı eğitim terimleri sözlüğü: Kırgızca-Türkçe-Rusça-İngilizce*. Bişkek: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları.
- Taşpınar, K. (2023). Âşık Veysel'in uluslaşma sürecine katkısını etnopedagojik ve etnoandragojik açıdan değerlendirmek. *Uluslararası Etnopedagoji Dergisi*, 3(1), 18-48.
- Yardımcı, İ. (2006). *Âşık Yaşar Reyhanî elli yıllık miras bir kırık saz*. Konya: Dizgi Yayınevi.
- Yıldız, G. (2019). *Okul öncesi dönemde müzik eğitimi*. Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Yıldız, S. Ü. & Aksel, A. (2024). Terekemelerde Âşık Şenlik'in kahramanlık şiirlerinin etnopedagojik açıdan incelenmesi. *Uluslararası Etnopedagoji Dergisi*, 4(1), 1-19.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. (2015). Âşık Reyhanî türkülerinin makâm, usûl ve vezin yönünden analizi. *Turkish Studies*, 10(10), 973-996.